

15.

Témakör: A szöveg

Tétel: A szövegösszetartó erő: globális és lineáris kohézió

Szövegtani ismeretek

A szöveg

A beszéd legnagyobb egysége, a kommunikáció eszköze. A szöveg mindig teljes, egész üzenetet tartalmaz. A mondat a közlés alapegysége, amely láncszemszerűen illeszkedik a nagyobb egységbe, a bekezdésnyi szövegbe. Különálló (szabad) mondatokból és szorosan egymáshoz kapcsolódó mondatokból, tömbökből épül fel a bekezdés, a szöveg mikroszerkezetének legmagasabb egysége. Bekezdésnyi szövegegységek alkotják a teljes szöveget.

A szövegösszetartó erő (kohézió)

A szöveget a mondatok véletlen halmazától az összetartó erő (kohézió) különbözteti meg. Ezt a közlésfolyamatbari betöltött azonos szerep, a szöveget alkotó elemek jelentésének szerves összefüggése és a szerkezeti összekapcsoltság biztosítja.

Globális kohézió: a szöveg egészére ható összetartó erő. (átfogó, az egészre vonatkozó= globális).

A szöveg jellemző vonása a teljes szövegre kiható szövegösszetartó erő, a globális kohézió. A cím, a témához kapcsolódó kulcsszavak, ezek hálózata és a szöveget átszövő tartalmi-logikai kapcsolatok összetartják a szöveg egészét.

Lineáris kohézió: a szövegegységek láncszerű összekapcsolását jellemzi. (lineáris= vonalas, egyenes vonalú).

A szöveg mondatainak linearitását jelentésbeli és nyelvtani kapcsolóelemek teremtik meg.

Jentésbeli kapcsolóelemek: ismétlések, rokon értelmű szavak, fölérendelt fogalmak, ellentétes fogalmak, téma-réma kapcsolatok. (téma - réma. - A mondatokat alkotó szavakat, szó szerkezeteket a közlésfolyamatban betöltött szerepük szerint két részre oszthatjuk. A már ismert információt hordozó, ismétlődő nyelvi jelek együttese a téma, az új információt tartalmazó elemek alkotják a rémát. A réma a következő mondatban témává válik, hiszen az előrehaladás a kommunikációs folyamatban csak így biztosítható.)